

Зовнішнє вираження ліцензування одержує у видачі дозвільних документів з визначенням у них параметрів поведінки для власника ліцензії. Ці властивості складають «субстанціональне ядро самостійно існуючого» [13] державно-управлінського феномена ліцензування чи його властивостей.

Бібліографічні посилання

1. *Дорош Н.* Деякі напрями формування господарського контролю // Економіка України. – 1997. – № 10. – С. 42-46.
2. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. – М., 1994.
3. *Грицаєнко Л.Р.* Підприємництво в Україні: проблеми державного регулювання // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1999. – № 7. – С. 53-55.
4. *Алехин А.П., Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М.* Административное право Российской Федерации. – М., 1997.
5. Народження ринкової економіки та середнього класу в Україні: матеріали, доповіді, вступи. – К., 1995.
6. *Кирилов И.К.* Цветущее состояние российского государства. – М., 1928.
7. *Миколенко А.И.* Административный процесс и административная ответственность в Украине: Учеб. пособие. – Х., 2004.
8. *Алексеев С.С.* Право: азбука – теория – философия: Опыт комплексного исследования. – М., 1999.
9. *Шемшученко Ю.С.* Государственное управление охраной окружающей среды в союзной республике. – К., 1990.
10. *Селивон Н.Ф.* Контрольная функция местных Советов народных депутатов. – К., 1980.
11. *Саниахметова Н.О.* Правовий захист підприємництва в Україні: Навч. посібник. – К., 1999.
12. *Горшенев В.М.* Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. – М., 1972.
13. Контроль та нагляд у державному управлінні: Навч. посібник / За ред. В.М. Гаращука. – Х., 1999.

Надійшла до редакції 14.11.2011

В. О. Кроленко

кандидат юридичних наук

(Донецький університет економіки та права)

УДК 342.951

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЯХОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджено аспекти використання програмно-управлінського підходу для адміністративно-правового регулювання. Визначено сутність феномена програми в контексті публічного управління, досліджено понятійний апарат в сфері управлінських програм та відповідна нормативна база. Зроблено висновок про доцільність використання програм у механізмі правового регулювання, запропоновано визначення правової програми.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, публічне управління, програмно-управлінський підхід.

Исследуются аспекты использования программно-управленческого подхода к административно-правовому регулированию. Определяется сущность феномена программы в контексте публичного управления, исследован понятийный аппарат в сфере управленческих программ и соответствующая нормативная база. Делается вывод о целесообразности использования программ в механизме правового регулирования, предлагается определение правовой программы.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, публичное управление, программно-управленческий подход.

The aspects of the using the program-managing methodology for the administrative regulation are analyzed in the article. The volume of program phenomenon in a context of public governance is characterized; the terminological tools in the area of governing programs and coherent law ground are analyzed in the article. The summary about possibility of use the programs in the legal bodies governing is pointed, the determination of the legal program is given.

Keywords: administrative and legal adjusting, public management, programmatic-administrative approach.

Постановка проблеми. Удосконалення правових засад розроблення і реалізації програмних актів в умовах вітчизняної державно-правової системи викликає необхідність юридичного аналізу особливостей державних цільових програм. Такий аналіз забезпечуватиме узагальнення властивостей відповідних програмних актів, форм їх застосування в регулюванні суспільними процесами в рамках розвитку й реформування правової системи України.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні розробки стосовно програмного регулювання існують у різних галузях науки: теорії управління, інформатиці, кібернетиці, соціології та ін. У роботах О.В. Бреславцева, М.І. Іванова, В.Н. Кириченка, А.Г. Раппапорта, В.І. Хижняк, Г.П. Щедровицького програми та програмна діяльність визначалися не просто як форми розвитку економіки, а як окремий економічний, управлінський та фінансовий феномен. Слід також згадати про твори російських дослідників М. Бандмана, І. Комарова, Ю. Сімачева та концепцію програмно-управлінської діяльності, розроблену за нашою участю вітчизняними фахівцями Б. Бабіним, О. Іваницьким, В. Ключковим, Е. Третьяком, К. Удовенко А.С. у контексті закономірностей організації програмної діяльності, шляхів демократизації цих процесів, вдосконалення правових інститутів, які утворюють найважливішу ланку програмної діяльності.

Втім, сьогодні відсутні праці, присвячені програмам у контексті визначення їх адміністративно-правового регулятивного значення, що підсилює актуальність обраної тематики. Таким чином, **метою** нашої

статті слід визнати аналіз особливостей правового регулювання у контексті реалізації державних цільових програм у сучасній Україні, із встановленням специфіки управлінського застосування програмного підходу. До завдань нашої роботи слід віднести аналіз відповідних нормативних актів, особливостей їх ухвалення, дії та режиму доступу, правової доктрини щодо цільових програм; визначення доцільності та спрямованості програмно-управлінського підходу, з'ясування специфіки правових наслідків реалізації державних цільових програм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні теоретики під цільовою програмою розуміють узгоджений за цілями, ресурсами, виконавцями та строками здійснення комплекс науково-дослідних, соціально-економічних, виробничих, організаційно-господарчих й інших заходів, спрямованих на вирішення однієї або декількох взаємопов'язаних проблем. Особливостями цільових програм є те, що вони спрямовані на вирішення пріоритетних задач розвитку держави і виступають інструментом прямого державного регулювання економіки. Серед характерних ознак цільової програми дослідники називають такі:

- середньостроковий або довгостроковий характер;
- висока стабільність, на їх виконання не впливає зміна уряду або новий склад парламенту;
- конкретна визначена мета, спрямована на вирішення конкретної проблеми (проблем);
- конкретний замовник (державний орган, посадова особа) та чітко означене коло виконавців, яке є обмеженим [1, с. 46].

Слід вказати, що майже усі державні цільові програмні акти в Україні до 2004 р. ухвалювалися здебільшого указами Президента України та урядовими постановами. Верховна Рада України також іноді намагалася ухвалити відповідні програмні акти (так, у 1993 р. Кабінету Міністрів України пропонувалося «розробити і подати на розгляд Верховної Ради України проект державної програми боротьби із злочинами у сфері економіки»), але кількість таких парламентських програм є обмеженою. Окремі нормативні акти, що іноді ухвалювалися парламентом та мали певні риси програмних документів (наприклад, Постанова Верховної Ради України «Про стан виконання законів і постанов Верховної Ради України з питань правопорядку і заходи щодо посилення боротьби із злочинністю» від 26 січня 1993 р. [16]), повноцінними засобами програмно-управлінської діяльності вважати не можна.

Водночас однією з перших державних цільових програм незалежної України стала Державна програма боротьби із злочинністю, затверджена постановою Верховної Ради України від 25 червня 1993 р. № 3325-ХІІ «з метою забезпечення правових, організаційних і матеріально-технічних передумов для більш ефективної боротьби із злочинністю», цей акт складався з преамбули та семи розділів. Термін дії програми не встановлювався, водночас виконавцям вказувалося поінформувати про хід виконання програми Верховну Раду України до 1

квітня 1994 р. та 1 січня 1995 р., про результати виконання програми доповіді в першому кварталі 1996 р. (отже, фактично, програма була розрахована на два з половиною роки). Програмою передбачалося розроблення низки інших програмних актів, більшість з яких автори програми від 25 червня 1993 р. відносили до сфери профілактики правопорушень.

Крім того, в рамках організаційних та правових заходів (розділ I програми) передбачалося розробити концепцію розвитку в Україні юридичної освіти в умовах побудови правової держави та програму інформатизації правоохоронних органів та судів на 1993–1998 рр. Також у програмі вказувалося на необхідність затвердження плану дій по боротьбі з організованою злочинністю і корупцією та програми приведення умов тримання засуджених, а також осіб, що тримаються у слідчих ізоляторах і лікувально-трудовах профілакторіях, у відповідність з міжнародними стандартами. Цікаво, що автори цієї програми розділили за змістом питання фінансово-матеріального забезпечення її заходів та приписів та аспекти матеріально-технічного забезпечення правоохоронної діяльності, помістивши останнє в окремий розділ програми. Більшість відповідних заходів передбачала постачання та надання Міністерством економіки України, Державним комітетом ресурсів, Державним комітетом легкої промисловості тощо правоохоронним органам різноманітних ресурсів – нерухомості, автотранспорту, зброї, спеціальних засобів, тканини та взуття та ін., із встановленням точних обсягів постачань, основним утримувачем були органи МВС України. В той же час Кабінету Міністрів України доручалося «внести пропозиції щодо джерел фінансування Державної програми боротьби із злочинністю» [6].

Слід звернути увагу на ухвалену постановою Кабінету Міністрів України від 14 грудня 1993 р. № 1034 Національну програму протидії зловживанню наркотичними засобами та їх незаконному обігу на 1994–1997 роки. Національна програма від 14 грудня 1993 р. складалася з семи розділів та була присвячена аспектам організаційно-правової роботи, заходам запобігання незаконному попиту на наркотичні засоби і психотропні речовини, профілактики зловживання ними; лікуванню, відновленню працездатності та соціальній реабілітації осіб, які допускають немедичне вживання наркотичних засобів, контролю за виробництвом і розподілом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, запобігання розповсюдженню наркотиків рослинного походження, заходам протидії незаконному обігу наркотичних засобів, міжнародному співробітництву у сфері боротьби з обігом наркотичних засобів [14].

Особливостями механізмів забезпечення виконання цієї програми стало залучення матеріально-технічних коштів Державного комітету з матеріальних ресурсів та припис Міністерству закордонних справ України «звернутись до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй з клопотанням про виділення валютних коштів з Фонду Організації

Об'єднаних Націй по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами для фінансування виконання Національної програми». Крім того, науково-технічна частина Національної програми була затверджена окремо, більш ніж через два роки, постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 1996 р. № 437. Ця частина складалася з медико-біологічних, соціально-психологічних аспектів і технологічних заходів та передбачала, зокрема, розробку комплексної програми терапії наркоманії на основі виявлення нових патогенетичних механізмів патологічної залежності від наркотиків [8].

Однією з перших урядових цільових програм в Україні стала розроблена Міністерством транспорту, МВС України і СБУ Програма заходів щодо забезпечення збереження вантажів, захисту їх від розкрадань і безпеки пасажирів на транспорті, ухвалена постановою Кабінету Міністрів України від 5 січня 1995 р. № 7 [15]. Цей акт був розроблений відповідно до Державної програми боротьби із злочинністю, затвердженої постановою Верховної Ради України від 25 червня 1993 р., та на виконання п. 2 рішення Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю від 18 лютого 1994 р. № 12, а також п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 1993 р. № 1035 «Про роботу МВС щодо організації виконання рішень Верховної Ради України та Уряду з питань посилення боротьби із злочинністю». Програма складалася з чотирьох розділів – «Організаційні та правові заходи», «Профілактичні заходи», «Зміцнення громадського порядку та безпеки пасажирів», «Кадрове та матеріально-технічне забезпечення правоохоронної діяльності». Особливостями вказаного акта стали відсутність вказівок на порядок фінансування програми та певна невизначеність терміну її дії, оскільки більшість заходів програми передбачалося реалізувати протягом 1995 р., а деякі виконавці мали вживати заходів щорічно протягом невідновленого проміжку часу [15].

Своєрідним організаційно-управлінським феноменом стали цільові програми боротьби з нелегальною міграцією. Першою з таких програм стала Програма боротьби з нелегальною міграцією на 1996–1997 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. № 83. Цікаво, що цей акт мав гриф обмеження доступу «Не для друку» і тому став першою та на сьогодні єдиною загальнодержавною, урядовою правоохоронною програмою, що не є гласним актом, незважаючи на вичерпання терміну власної дії. В той же час можна сказати, що структура та приписи цього документа за суттю не відрізнялися від інших цільових програм. Вона містила доволі стандартні приписи до МВС України, СБУ, Генеральної прокуратури України, Міністерства освіти і науки [9]. Як вказує О. Малиновська, після того було прийнято ще три подібні програми, зокрема Програма боротьби з незаконною міграцією на 2001–2004 рр., затверджена Указом Президента України від 18 січня 2001 р. № 22/2001 [11]. Цей автор підкреслює значення відповідних програмних актів у становленні

правових механізмів у сфері нелегальної міграції [4, с. 14].

Однією з форм державних цільових програм стали так звані комплексні програми, серед яких правоохоронне значення мали Комплексна цільова програма боротьби зі злочинністю на 1996–2000 роки, затверджена Указом Президента України від 17 вересня 1996 р. № 837 [12], та Комплексна програма профілактики злочинності на 2001–2005 роки, затверджена Указом Президента України від 25 грудня 2000 р. № 1376 [13]. Як зазначає Н. Буличева, під час їх реалізації «були визначені комплексні заходи щодо реформування і наукового забезпечення системи правоохоронних органів». На думку зазначеного автора, ці програми, «спираючись на закріплену Конституцією України соціально-правову та економічну політику держави, основним стратегічним завданням визначають забезпечення активної наступальної протидії злочинності та досягнення уповільнення темпів її зростання на основі чітко визначених пріоритетів, поступового нарощування зусиль держави і громадськості, удосконалення законодавства, організації, засобів і методів профілактики, припинення і розкриття злочинів» [2].

Комплексна цільова програма боротьби зі злочинністю на 1996–2000 роки складалася з 13 розділів («Організаційно-правові заходи», «Забезпечення конституційного ладу, прав і свобод людини», «Профілактика правопорушень і злочинності», «Боротьба з наркоманією і алкоголізмом», «Боротьба з організованою злочинністю і корупцією», «Поліпшення розслідування кримінальних справ та розшукової роботи», «Удосконалення кримінально-виконавчої системи», «Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю», «Науково-методичне забезпечення боротьби зі злочинністю», «Кадрове забезпечення боротьби зі злочинністю», «Матеріально-технічне і фінансове забезпечення правоохоронних органів» та «Перспективні заходи») та 91 пункту. Слід вказати, що у більшості приписів Комплексної програми не містилося термінів реалізації, хоча й встановлювалися відповідальні виконавці, окремі приписи мали дещо декларативний, навіть фантастичний характер (так, у п. 1 пропонувалося «усебічно проаналізувати стан правопорядку в кожному місті, районі, населеному пункті та трудовому колективі») [12].

У той же час багато положень програми відсилали виконавців до інших програмно-управлінських заходів, зокрема, у програмі приписувалося:

- передбачити у програмах соціального й економічного розвитку регіонів спеціальні розділи та вжити заходів, спрямованих на ... запобігання бідності та безробіттю, зміцнення соціальних і сімейних зв'язків, посилення боротьби з факторами, що породжують злочинність (п. 2);

- узагальнити практику реалізації комплексних планів профілактики правопорушень, скоригувати спільну роботу з цих питань (п. 21);

- перевірити виконання на місцях програми щодо приведення умов тримання засуджених та інших осіб у відповідність з міжнародними стандартами (п. 64);

- підготувати регіональні узгоджені програми спільних дій щодо забезпечення працевлаштування засуджених, а також сприяння адаптації осіб, які повернулись з місць позбавлення волі (п. 65).

Додамо, що блок перспективних заходів (розділ XIII програми) був сформований за принципом «послідовного нарощування спільних скоординованих зусиль щодо зміцнення правопорядку і законності з урахуванням реального стану та прогнозу злочинності, результатів роботи з виконання запланованого, реалізації етапів правотворчості, розбудови правоохоронних та інших державних органів відповідно до затверджених концепцій і програм, а також рівня організаційно-кадрових та матеріально-технічних можливостей на конкретний період». Як вказувалося у цій частині програми, інтенсивність та періодичність роботи за конкретними завданнями мали узгоджуватися «відповідно до змін (ускладнень) криміногенної ситуації за напрямками боротьби зі злочинністю та в окремих регіонах України», спеціально зазначалося, що «ініціатива в цьому не обмежується». Такі заходи мали характер законопроектної, дослідно-аналітичної роботи, створення низки інституцій та закладів, розроблення та здійснення цільових програм:

- боротьби зі злочинами у сфері грального бізнесу, порнобізнесу та проституцією;
- боротьби з бродяжництвом;
- профілактики злочинності з урахуванням архітектурного планування та розбудови міст;
- забезпечення охорони музейних закладів [12].

Правова регламентація діяльності у сфері державних цільових програм у період до 2004 р. в Україні не мала законодавчого забезпечення. В цих умовах основним правовим джерелом для кожної окремої програми ставав той нормативний акт, яким ця програма затверджувалася. Це сприяло верифікації діяльності державних органів у сфері цільових програм, неузгодженості окремих програм, створювало широкі можливості для скоєння правопорушень в сфері їх фінансування. Певну уніфікацію процесів у сфері державних програм, яка відбулася в період 2000–2004 р. цей автор пояснює «загальною стабілізацією суспільної обстановки в державі, удосконаленням державного управління, зокрема, в системі центральних органів виконавчої влади, посиленням бюджетної та фінансової дисципліни» [3, с. 71]. В. Пода зазначає, що до ухвалення Закону «Про державні цільові програми» 2004 р. поняття державних цільових програм не було уточнено в законодавчих актах, тому воно трактувалося досить вільно [5].

Державна цільова програма, за Законом України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 р. № 1621-IV, є комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів державного бюджету та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням. Закон кла-

сифікує державні цільові програми за своєю спрямованістю на: економічні; наукові; науково-технічні; соціальні; національно-культурні; екологічні, оборонні; правоохоронні, зокрема, спрямовані на забезпечення правоохоронної діяльності, боротьби із злочинністю та державної безпеки [7].

Висновок. Отже, слід констатувати, що ухвалення Закону України «Про державні цільові програми» 2004 р. та низки підзаконних актів на його розвиток певною мірою стандартизувало процеси розроблення, ухвалення та виконання державних цільових програм. Державні цільові програми стали не лише засобом адміністративно-правового регулювання, але й окремим інститутом адміністративного права. Минулий досвід впровадження таких програмних актів дозволяє говорити про наявність усталених управлінських механізмів та про взаємозв'язок цільових програм з іншими програмними документами, зокрема, програмами соціально-економічного розвитку та програмами діяльності уряду. Можна стверджувати про істотне значення державних цільових програм, як адміністративно-правових регуляторів, які є складовою більш широкого феномена правової програми. Такі державні цільові програми можна вважати джерелом адміністративно-правових норм. Водночас потреба в урахуванні негативного досвіду застосування цільових програм у сфері публічного управління та адміністративного регулювання сприяє новим дослідженням.

Бібліографічні посилання

1. *Бабін Б.В., Кроленко В.О.* Основи програмно-управлінської діяльності в Україні: Курс лекцій. – Донецьк, 2006.
2. *Буличева Н.А.* Правовий ресурс органів внутрішніх справ у відносинах з формування фінансових ресурсів та розпорядження ними [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/biblio/visnik/2003_1/_zmist_06/bylich.htm.
3. *Кроленко В.О.* Організаційно-правові засади розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм: Дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – Одеса, 2005.
4. *Малиновська О.* Основні засади міграційної політики України та майбутні сценарії розвитку // Проблеми міграції. – 2002. – Т. 7. – Ч. 1. – С. 12-17.
5. *Пода В.* Принятый закон «О государственных программах» уже не актуален. Лучше никогда, чем так поздно // Коментарі. – 2004. – 20 березня. / Парламентський моніторинг: економічний розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parlament.org.ua>.
6. Про Державну програму боротьби із злочинністю: Постанова Верховної Ради України від 25 червня 1993 р. № 3325-ХІІ // Голос України. – 1993. – 30 липня. – С. 3-6.
7. Про державні цільові програми: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-ІV // ВВР. – 2004. – № 25. – Ст. 352.
8. Про затвердження науково-технічної частини Національної програми протидії зловживанню наркотичними засобами та їх незаконному обігу на 1994–1997 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 1996 р. № 437 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
9. Про затвердження Програми боротьби з нелегальною міграцією на 1996–1997 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. № 83. – К., 1996. – Не для друку. – Офіц. док. – 34 с.
10. Про затвердження Програми протидії легалізації (відмиванню) доходів, одер-

жаних злочинним шляхом, на 2002 рік: Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 15 травня 2002 р. № 676 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – Ст. 1044; Про затвердження Програми протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на 2004 рік: Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 16 січня 2004 р. № 45 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 2. – Т. 1. – Ст. 60.

11. Про заходи щодо посилення боротьби з незаконною міграцією: Указ Президента України від 18 січня 2001 р. № 22/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 3. – Ст. 59.

12. Про Комплексну цільову програму боротьби зі злочинністю на 1996-2000 роки: Указ Президента України від 17 вересня 1996 р. № 837 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

13. Про Комплексну програму профілактики злочинності на 2001–2005 роки: Указ Президента України від 25 грудня 2000 р. № 1376 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

14. Про Національну програму протидії зловживанню наркотичними засобами та їх незаконному обігу на 1994–1997 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 грудня 1993 р. № 1034 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

15. Про Програму заходів щодо забезпечення збереження вантажів, захисту їх від розкрадань і безпеки пасажирів на транспорті : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 січня 1995 р. № 7 // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

16. Про стан виконання законів і постанов Верховної Ради України з питань правопорядку і заходи щодо посилення боротьби із злочинністю: Постанова Верховної Ради України від 26 січня 1993 р. № 2931-ХІІ // ВВР. – 1993. – № 11. – Ст. 87.

Надійшла до редакції 10.11.2011

О.М. Круглов

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ЮРИДИЧНЕ СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ «ПОСАДОВА ОСОБА» І «СЛУЖБОВА ОСОБА» В УКРАЇНІ

З урахуванням змін, що відбулися в системі національного антикорупційного законодавства, досліджено зміст юридичних термінів «посадова особа» та «службова особа», на підставі чого запропоновано вдосконалити їх нормативні дефініції і зроблено спробу їх комплексного категоріального відмежування для уникнення проблем правозастосування.

Ключові слова: посадова особа, службова особа, посада, служба, владні повноваження, влада, державний службовець.

С учетом изменений, которые произошли в системе нацио-